

УДК 008:002.6:378+021.03

Тетяна КОЛЯДА-БЕРЕЗОВСЬКА,

 кандидат філологічних наук, доцент
 кафедри документознавства та інформаційної діяльності
 Одеського національного політехнічного університету

КУЛЬТУРА-ІНФОРМАЦІЯ-ОСВІТА: ПАРТНЕРСТВО ВИШІВ ТА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Коляда-Березовська Т. Культура-інформація-освіта: партнерство вишів та бібліотечно-інформаційних центрів.

Йдеться про спільну культурно-просвітницьку та науково-практичну діяльність ВНЗ і наукової бібліотеки – технологію партнерства, яка орієнтована на діалог систем навчання та практичного застосування знань, що покликаний вдосконалювати підготовку фахівців документно-інформаційної сфери діяльності, формувати комунікативну культуру, культуру е-комунікації; проаналізовано співвідношення понять «медіаграмотність», «інформаційна освіта», «медіаосвіта».

Ключові слова: технологія партнерства, Центр європейської інформації, комунікативний потенціал, культура е-комунікації, документно-інформаційна діяльність, інформаційна освіта, медіаграмотність, медіаосвіта.

Kolyada-Berezovskaya T. Culture-information-education: a partnership of universities and library-informational centres.

The main topic of the article is cooperation in cultural and educational activities, scientific and practical work between the higher educational institutions and the scientific libraries. The technology of cooperation must be applied as a dialogue between the education system and the practical use of the acquired knowledge. The dialogue will be able to improve the training of the paper-information sphere specialists, to mould communicative culture, e-communication culture. The article gives the analysis of the conception correlation of media literacy, media education and information education.

Key words: technology of cooperation (partnership), Center of European information, communicative potential, e-communication culture, paper-information activity, information education, media literacy, media education.

Коляда-Березовская Т. Культура-информация-образование: партнерство вузов и библиотечно-информационных центров.

Речь идет о совместной культурно-просветительской и научно-практической деятельности вуза и научной библиотеки – технологии партнёрства, ориентированной на диалог системы обучения и практического применения знаний, призванного совершенствовать подготовку специалистов документно-информационной сферы деятельности, формировать коммуникативную культуру, культуру е-коммуникации; проанализировано соотношение понятий «медиаграмотность», «информационное образование», «медиаобразование».

Ключевые слова: технология партнёрства, Центр европейской информации, коммуникативный потенциал, культура е-коммуникации, документно-информационная деятельность, информационное образование, медиаграмотность, медиаобразование.

Постановка проблеми. Новітній етап розвитку цивілізації характеризується зростанням долі інфокомунікацій, створенням глобального інформаційного простору, а звідси – виникненням проблем інтелектуальної свободи, ефективної взаємодії людей, доступності інформації – доступу до світових інформаційних ресурсів і задоволення

соціальних та особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах. Внаслідок техніко-технологічного поступу відбуваються активні трансформації соціальних зв'язків між людьми, сучасне суспільство не уявне поза е-комунікацією, тому дослідження культурного потенціалу сучасного соціуму, що презентує себе переважно через соціальні мережі, персональні блоги, форуми – ще одна з актуальних проблем. Культура е-комунікації виступає, з одного боку, своєрідним каталізатором міжособистісних, міжетнічних, міжрегіональних та, в решті, міжнародних непорозумінь, а, з іншого, – має яскраво виражений філософський вимір, оскільки всім людям, не залежно від їхньої етнічної приналежності, властиві однакові закономірності мислення. Тому на сьогодні складним, перспективним предметом наукового вивчення вважається мережева культура та мережева свідомість як взаємозумовлені чинники web-комунікацій у сучасному соціумі. Саме цим пояснюється об'єктивна потреба інформаційного суспільства у фахівцях, які володіють знаннями і навичками роботи з інформацією, що зафіксована на будь-якому матеріальному носії, особливо – за допомогою комп'ютерного інструментарію, потреба у спеціалістах з інформаційної, бібліотечної та архівної справи галузі наукового знання «Культура і мистецтво». Втім, тема даної статті зумовлена ще одною, суміжною проблемою – якості освітніх послуг, яка на даний час залишається однією з ключових, оскільки не один із українських ВНЗ не входить до 500 кращих університетів світу.

Питанням, пов'язаним з інформацією, комунікацією, інформаційно-комунікаційними технологіями велику увагу приділяє ЮНЕСКО (Програма «Інформація для всіх») [1], перелічені вище проблеми знаходяться у фокусі також Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА): у «Декларації про бібліотеки, інформаційні служби та інтелектуальну свободу», прийнятій у Глазго 2002 р., підкреслюється, що саме «...бібліотеки та інформаційні служби роблять внесок у розвиток та підтримку інтелектуальної свободи та допомагають охороняти демократичні цінності...». У 2006 році в рамках Всесвітнього бібліотечного та інформаційного конгресу – 72-ї сесії Генеральної конференції та Ради ІФЛА – пройшов Відкритий форум ЮНЕСКО, на

якому було оголошено про створення стратегічного альянсу між ІФЛА та ЮНЕСКО для реалізації рішень Всесвітнього саміту щодо інформаційного суспільства (WSIS). Тому основні напрямки діяльності ЮНЕСКО, ІФЛА розглядаються як перспективні орієнтири для інформаційної освіти України в контексті міжнародного інформаційного співтовариства. У зв'язку з цим українські вищі навчальні заклади готують майбутніх кваліфікованих інформаційних працівників, менеджерів інформаційних систем, керівників інформаційно-аналітичних служб (chief information officer), зокрема, в межах спеціалізації «Документознавство та інформаційна діяльність». Успішність цієї освітньої праці значною мірою залежить від ефективних партнерств – формальних і неформальних. Важливими партнерами для ВНЗ вважаємо професійні організації, мас-медіа, та, передусім, бібліотечно-інформаційні центри.

Ефективне партнерство має стати перманентно важливою характеристикою вищої освіти разом із фундаментальністю підготовки, єдністю навчання, науково-дослідної роботи та загальнокультурного розвитку майбутнього фахівця.

Сьогодні на кожному підприємстві є проблема, яка полягає в тому, що для реалізації переваг, пов'язаних з новітніми комп'ютерними технологіями, необхідно забезпечити міцний професійний зв'язок між комп'ютерними системами, персоналом/співробітниками та організаційною структурою підприємства. А для цього необхідний контроль з боку професіонала-інфопрacівника. На підготовку таких професіоналів спрямовані педагогічні зусилля викладачів нашої кафедри. Відштовхуючись від задекларованого ЮНЕСКО визначення інформаційних технологій як комплексу взаємозалежних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації..., а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми, програма підготовки наших випускників містить кілька взаємопов'язаних блоків дисциплін: комп'ютерно-інформаційний, документно-аналітичний та інформаційно-комунікативний. При розробці навчальних програм ураховано те, що за останні півстоліття особливої значущості у житті людства набули медіа, до

яких прийнято включати друк, пресу, телебачення, кінематограф, радіо, звукозапис і систему Інтернет. Нові засоби масової комунікації, проникаючи у всі сфери людського життя завдяки інноваційним інформаційним технологіям, стимулюють людину бути більш активним медіакористувачем. Зважаючи на цей складник сучасних інфокомунікацій окрема увага приділяється медіаграмотності. Медіаграмотність (media literacy) – один з важливих факторів вирішення завдань, які ставлять нові медіа, особливо, – використання широких можливостей медіа для інтерактивності й творчості студентської молоді. Творчості, що виявляється у створенні та розповсюдженні власного медіаконтенту [2].

Відомо, що у резолюціях і рекомендаціях ЮНЕСКО неодноразово відзначалася важливість підтримки медіаосвіти. Остання визначається як частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на свободу самовираження та отримання інформації, вона сприяє підтримці демократії. Визнаючи відмінності в підходах і розвитку медіаосвіти в різних країнах, рекомендується, щоб вона впроваджувалась повсюдно, де можливо, в межах національних навчальних планів, так само, як в рамках додаткової, неформальної освіти та самоосвіти протягом усього життя людини. На сайті «Інформація для всіх» [3] дається таке визначення: «Медіаосвіта розглядається як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів; навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехніки. Отже, медіаграмотність – це принципово важлива складова професійної компетенції в суспільстві інфокомунікаційних технологій В руслі сказаного відзначаємо особливу грань поняття: «інформаційна освіта» як напрям підготовки професіоналів і «медіаосвіта» [4] як невід'ємна компонента існування у сучасному світі базуються на «інформаційній грамотності», що, у комплексі утворюють інформаційну культуру як особливий феномен інформаційного суспільства в цілому, так і підґрунтя професійної компетенції фахівця інформаційної сфери діяльності.

Студентська аудиторія сьогодні неоднорідна, переважно така, що активно користується новітніми технологіями, електронними та інформаційними продуктами й послугами, чутлива до їх якості і має високий рівень очікувань. Це, в першу чергу, стосується бібліотечно-інформаційних центрів, сучасних бібліотек, завдання яких – відповідати очікуванням користувачів. Робити це не просто через наявність альтернативних джерел інформації. А це означає особливу увагу до бібліотечних інновацій, які скеровані на те, щоб здивувати, зацікавити, залучити до новітніх форм роботи цих соціально значущих організацій. Звідси випливає прагнення надавати конкурентні послуги та актуальну інформацію. Саме за таких умов набуває ще більшої значущості підготовка професіоналів, спеціалістів документно-інформаційної сфери діяльності у плідній співпраці організацій.

Як ілюстрацію щодо втілення методики партнерства наведемо результати тривалої (понад 10 років) співпраці викладачів кафедри документознавства та інформаційної діяльності гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету з Одеською обласною універсальною науковою бібліотекою імені М.С. Грушевського. Співпраця відбувається, зокрема, в рамках роботи студентського клубу «КІНОС» («Культура – Інформація – Освіта») і Центру європейської інформації (ЦЕІ), що створений у 2005 році на базі бібліотеки за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Культурно-просвітницька співпраця реалізується в тому, що студенти кафедри беруть участь у розробці, організації й проведенні презентацій, оглядів, дискусій, віртуальних виставок, тематичних читань, «круглих столів», бібліотечних інноваційних проектів (як приклад, проект «Ніч у бібліотеці»).

Науково-практичне партнерство – в тому, що студенти кафедри проходять виробничу та переддипломну практики, беруть участь в створенні баз даних, залучаються ЦЕІ до формування інформаційних матеріалів, збору документів євроінтеграційної тематики та забезпечення вільного доступу до них користувачів. Причому вільний доступ передбачає не лише «фізичну» досяжність, але й створення та розвиток відповідного пошукового апарату:

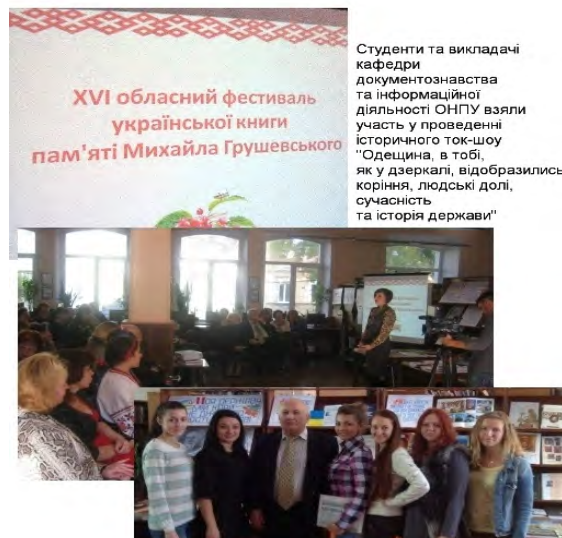

електронного каталогу, картотек, бібліографічних списків, покажчиків, путівників, календарів визначних дат та пропагування їх з використанням інфокомунікаційних технологій. Останнє, на наш погляд, стосується Концепції реалізації державної політики в сфері інформування та налагодження комунікацій з громадськістю з питань європейської інтеграції до 2017 року. Це зумовлює необхідність спільної роботи сучасної бібліотеки і ВНЗ з підвищення рівня поінформованості студентської молоді й громадян взагалі про просування країни в європейський економічний і освітній простори, стандарти життя в європейських державах, розвиток відносин між Україною та ЄС, а також його державами-членами. За цих умов висуваються підвищені вимоги не тільки до бібліотечно-інформаційних центрів, а й до систем автоматизації бібліотечно-інформаційних процесів, без чого неможливе їхнє гідне існування. З 2006 року на базі Бібліотеки започатковано створення повнотекстової бази даних «Одещина на шляху до євроінтеграції», яка представлена на бібліотечному сайті в рубриці «Євроінтеграція» для визначення ролі Одеського регіону в євроінтеграційному процесі. В такий спосіб відбувається популяризація партнерства, орієнтованого на діалог способів навчання й практичної реалізації знань, а отже – підвищення статусу інформаційних інституцій.

Конкретним і дійовим результатом партнерської методики, спільної науково-практичної і культурно-просвітницької діяльності кафедри і бібліотеки вважаємо, таке:

по-перше, роботу щорічної міжнародної науково-практичної конференції, співорганізаторами якої є кафедра і бібліотека (починаючи з 2008 року);

по-друге, засідання «круглих столів» з питань національно-культурного спрямування роботи Управління національностей і релігій Одеської обласної державної адміністрації, Ради національних товариств Одеської області, єдності культур (приміром, до 1025-річчя запровадження християнства в Київській Русі як Свята торжества європейської ідентичності України, обговорення теми «Християнізація Київської Русі: історія, ідея єдності, наукові тенденції»);

Студенти та викладачі кафедри документознавства та інформаційної діяльності ОНПУ взяли участь у проведенні історичного ток-шоу "Одещина, в тобі, як у дзеркалі, відобразились коріння, людські долі, сучасність та історія держави"

по-третє, інформаційно-просвітницькі заходи в рамках Загальноукраїнської кампанії «Толерантність як шлях до Європи» і Програми USAID «Посилення контролю за туберкульозом в Україні», віддзеркалені у відеозвітах, підготовлених студентами і розміщених на власних Інтернет

по-четверте, презентації книг (навчальних посібників, монографій викладачів університету);

по-п'яте, дискусії щодо місця України в сучасному світі;

по-шосте, підготовку інформаційного показника навчальних Програм ЄС для української молоді. Оскільки освіта розглядається в Європі як найважливіша цінність, то це виявляється, перш за все, у ставленні до людини як вільної і творчої особистості, що реалізує себе протягом усього життя. Так, показчик орієнтує серед ресурсів Інтернет, які містять інформацію про навчальні та волонтерські програми, до яких можуть долучитися українські студенти, а саме: інформаційний ресурс UNISTUDY, що надає найсвіжіші анонси про міжнародні молодіжні тренінги, семінари, студентські конференції, оголошення про стипендії на навчання в магістратурі або аспірантурі, запрошення на літні школи, відгуки українських студентів про власний досвід та інша корисна інформація про навчання за кордоном; інформаційно-консультативний центр «Міжнародна Освіта-Академія», яка є одним із найпотужніших українських ресурсів, що подають інформацію про можливості навчання та стажування за кордоном, зокрема у європейських країнах та ін.

Отже, важливим напрямком спільної діяльності кафедри і бібліотечно-інформаційного центру є донесення інформації до студентської молоді та мешканців регіону, що налагодження та зміцнення міжрегіонального співробітництва сприятиме істотному поліпшенню міждержавного клімату; в свою чергу, поліпшення міждержавного клімату є засобом ліквідації диспропорції в економічному і соціальному розвитку для досягнення європейських стандартів життя. Крім того, інноваційні форми і методи

надання молоді різноманітних інформаційно-бібліотечних послуг, креативність і неординарність в роботі колективів-партнерів сприяють кращому усвідомленню студентами тієї місії, яка покладається на професіоналів в інформаційному суспільстві, дозволяють їм розкрити власний потенціал, стимулюють необхідність розширення знань і розвиток інтелектуальних здібностей. Адже, на наше переконання, бібліотечно-інформаційний простір сьогодні – це «+» простір-Інтернет з неосяжним потоком інформації. Аксиомою є те, що майбутнє за бібліотечно-інформаційними, культурно-інформаційними закладами, де Інтернет-послуги, які надаються, зумовлюють також формування у користувачів культури веб-комунікації. І «якими б за рівнем не були бібліотеки, сьогодні всі вони розглядаються як точки доступу до суспільно-значущої інформації і визначаються як один із базових елементів світової інформаційної інфраструктури, центри знань та інформації, оскільки призначені сприяти формуванню соціуму» [5; 25].

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://gpntb.ru/win/inter-events/crimea2003/trud/tom1/plen/Doc7.HTML>
2. <http://www.mediagram.ru/infolit/>
3. <http://www.unesco.org/webworld/ifap;>
4. <http://www.ifap.ru/projects/mediaed.htm>
5. Костенко, Л. Електронне середовище наукової бібліотеки [Текст] / Л.Костенко, О. Жабін // Бібліотечний вісник. – 2008. – № 6. – С. 25-27.

Надійшла до редакції 1.12.2015